

Asia

EU; Koulutus, E-kirjelmäluonnos: ympäristökestävyyttä koskeva oppiminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 14.1.2022 ehdotuksen neuvoston suositukseksi ympäristökestävyyttä koskevasta oppimisesta. Lisäksi julkaistiin yhteisen tutkimuskeskuksen uusi kestävä kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys, jossa kartoitetaan vihreää siirtymää varten tarvittavia taitoja.

Puheenjohtajamaa Ranska laatii neuvoston suositukset ympäristökestävyyttä koskevasta oppimisesta. Asian käsittely koulutuskomiteassa alkaa maaliskuun lopussa.

Suomen kanta

Suomi kannattaa suosituksen tavoitetta ympäristökestävyyden sisällyttämiseksi läpileikkaavasti kaikkeen koulutuspolitiikkaan, ohjelmiin ja prosesseihin. Suomi katsoo, että tehokas ympäristökestävyyden oppiminen alkaa jo varhaiskasvatuksesta ja jatkuu läpi koko koulutuspolun aina korkeakoulutukseen ja aikuiskoulutukseen saakka ja noudattaa näin elinikäisen oppimisen lähestymistapaa. Ympäristökestävyyden oppiminen luo pohjan myös kestäväälle kasvulle.

Suomi pitää hyvänä opettajien ja opettajien osaamisen merkityksen korostamista ympäristökestävyyttä koskevien tietojen, taitojen ja osaamisen parantamisessa. Suomi katsoo, että vain ympäristökestävyyteen keskittymisen sijaan suosituksessa olisi luontevaa tarkastella kestävä kehitystä laajemmin YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) mukaisesti, vaikka painotus olisikin erityisesti vihreässä siirtymässä.

Suomi kiinnittää huomiota myös siihen, että suosituksen käsitteistö ei ole kaikilta osin linjassa sen kanssa, että suosituksen on tarkoitus koskea kaikkia koulutusasteita.

Suomi korostaa, että eri koulutusasteiden opetussuunnitelmat ja niiden sisällöt sekä kansallisen rahoituksen suuntaaminen ovat jäsenmaiden päätösvallassa ja sidoksissa jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön ja kansallisiin olosuhteisiin ja prioriteetteihin. Lisäksi Suomessa autonomiset korkeakoulut päättävät itse opetussuunnitelmistaan, myös opettajankoulutuksen opetussuunnitelmista, ja opettajilla on kaikilla koulutusasteilla laaja pedagoginen päätösvalta. Nämä näkökulmat tulisi ottaa huomioon suosituksessa selkeämmin kuin nyt.

Suomi suhtautuu varauksellisesti myös uusien Euroopan tason indikaattoreiden ja viitekehysten laadintaan. EU-tason toimenpiteiden tulisi tuoda selkeästi lisäarvoa kestävä kehityksen tietojen, taitojen ja osaamisen parantamiseen jäsenvaltioissa. Indikaattoreilla ja viitekehyksillä ei välttämättä saada aikaan toivottuja muutoksia varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja korkeakoulutuksen arjessa ja oppijoiden osaamisessa. Suomi pitää tärkeänä, että suosituksessa mainitut kestävä kehityksen koulutusta edistävät toimintasuunnitelmat ja seurantamekanismit ovat ensisijaisesti kansallisia, jäsenvaltioiden omaan käyttöön tarkoitettuja ja kansallisia tarpeita palvelevia vihreää siirtymää eteenpäin vieviä suunnitelmia ja seurantoja, joista raportoidaan EU-tasolla esim. eurooppalaista koulutusalueetta koskevan seurannan yhteydessä, ei erikseen.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen tavoitteena on tukea jäsenmaita, kouluja, korkea-asteen oppilaitoksia, kansalaisjärjestöjä ja kaikkia koulutuksen tarjoajia, jotta nämä voivat tarjota oppijoille kestävyttä, ilmastonmuutosta ja ympäristöä koskevia tietoa ja taitoja.

Kestävä kehitys on yksi Euroopan unionin keskeisistä periaatteista, ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen on yksi unionin sisä- ja ulkopoliittikan ensisijaisista tavoitteista. EU pyrkii oikeudenmukaiseen ja osallistavaan vihreään siirtymään yhdenmukaistamalla toimia useilla politiikan aloilla, mukaan luettuina energia, ympäristö, liikkuvuus, maatalous ja koulutus.

Eurooppalaista koulutusalueetta koskevassa tiedonannossa, Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa ja muissa keskeisissä aloitteissa tunnustetaan koulutuksen keskeinen merkitys vihreässä siirtymässä. Kaikenikäisten oppijoiden on kyettävä kehittämään tietojaan, taitojaan ja asenteitaan, jotta he voivat elää kestävämmiin, muuttaa kulutus- ja tuotantomalleja, omaksua terveempiä elämäntapoja ja edistää yhteiskuntien muutosta yksilöllisesti ja yhdessä.

Ilmastonmuutosta, biodiversiteettiä ja kestävyttä koskevia aloitteita ja toimia toteutetaan yhä enemmän kaikkialla Euroopassa varhaiskasvatuksessa, kouluissa, ammatillisessa koulutuksessa, korkea-asteen koulutuksessa ja yhteisöorganisaatioissa. Monissa maissa on toimintapolitiikkoja ja strategioita, jotka liittyvät ympäristö- ja kestävyyskoulutukseen, ja yhtä toimivia käsitteitä, kuten kestävä kehitystä edistävä koulutus ja globaalikompetenssi. Vuosikymmenten ponnisteluista ja aloitteista huolimatta ympäristökestävyttä koskeva oppiminen ei vielä ole järjestelmällinen piirre EU:n politiikassa ja käytännössä.

Ehdotuksessa suositetaan, että jäsenvaltiot

- tehostavat kiireesti toimia, joilla tuetaan koulutusjärjestelmiä, vihreän siirtymän edistämiseksi, jotta kaikenikäiset ja -taustaiset oppijat voivat saada laadukasta ja osallistavaa koulutusta ilmastonmuutoksesta, biodiversiteetistä ja kestävydestä;
- asettavat ympäristökestävyttä koskevan oppimisen koulutuspolitiikan ja -ohjelmien painopistealueeksi, jotta voidaan mahdollistaa alan osallistuminen vihreään siirtymään ja tukea sitä; kehittävät kokonaisvaltaisen ja yhteistyöhön perustuvan lähestymistavan ympäristökestävyttä koskevaan oppimiseen, johon osallistuvat kaikki koulutusjärjestelmän elimet, organisaatiot ja toimijat;

- tarjoavat erilaisia oppimismahdollisuuksia eri ympäristöissä varhaislapsuudesta aikuisoppimiseen, jotta kaikki ihmiset voivat valmistautua vihreään siirtymään, osallistua siihen aktiivisesti ja toimia ympäristön kannalta kestävän ja ilmastoneutraalin kiertotalouden ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan hyväksi.

Lisäksi ehdotuksessa suositetaan, että jäsenvaltiot harkitsevat erilaisia toimia järjestelmän tasolla, tukevat opettajia, oppijoita ja oppilaitoksia erilaisten toimenpiteiden avulla sekä investoivat poliittisten haasteiden ja näiden aloitteiden vaikutusten seurantaan, tutkimukseen ja arviointiin, jotta voidaan hyödyntää opittuja kokemuksia ja tarjota tietoa poliittista päätöksentekoa varten, muun muassa tukemalla yhteisten ympäristökestävyyttä koskevien indikaattoreiden ja tavoitteiden kehittämistä koulutuksen alalla.

Ehdotuksessa komissiota kehoitetaan erilaisten toimien ja toimenpiteiden avulla

- helpottamaan jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välistä yhteistyötä ja vertaisoppimista ympäristökestävyyttä koskevan oppimisen alalla
- kehittämään ja jakamaan ympäristökestävyyttä koskevan oppimisen resursseja, materiaaleja ja tutkimusta yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, myös uudessa eurooppalaisessa kestävyysosaamiskehyksessä;
- tukemaan opettajia ympäristökestävyyden opettamisessa
- seuraamaan korkeakouluista ja ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden ja uransa alkuvaiheessa olevien tutkijoiden vihreiden taitojen kehittymistä, esimerkiksi sisällyttämällä heidät eurooppalaiseen tutkinnon suorittaneiden seurantaan;
- seuraamaan ympäristökestävyyttä koskevan koulutuksen edistymistä eurooppalaista koulutusaluetta ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa koskevissa kertomuksissa;
- vahvistamaan yhteistyötä olemassa olevien kansainvälisten järjestöjen, erityisesti Unescon ja muiden YK:n elinten, kanssa,
- jatkamaan Erasmus+ -ohjelman ja Euroopan solidaarisuusjoukkojen vihreän ulottuvuuden vahvistamista vihreän liikkuvuuden ja vihreiden käytäntöjen avulla hankkeissa ja keskittymällä voimakkaasti ympäristökestävyyteen eri koulutus- ja nuorisovalan sidosryhmien välisessä yhteistyössä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artiklat 165(4) ja 166(4)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Koulutusjaosto (EU-30) 21.-23.2.2022, kirjallinen menettely, e-kirjeluonnos.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sitoutuminen neuvoston suositukseen ei sellaisenaan aiheuta muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön eikä vaikuta Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2022) 11 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ulla-Jill Karlsson, OKM
Anna Mikander, OKM
Seija Rasku, OKM
Riina Vuorento, OKM

EUTORI-tunnus**Liitteet**

Viite 5325/2022

Asiasanat Hoitaa	jaosto koulutus (EU 30), koulutus OKM
Tiedoksi	ALR, EUE, STM, TEM, TULLI, VM, VNK, VTV
